

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

для студентів

спеціальності

231 Соціальна робота

освітньо-професійна програма

Соціальна педагогіка

освітньо-професійний ступінь

фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>1163</u>	
<u>С. Жильцов</u> (підпис)	_____ (прізвище, ініціали)
« _____ »	20 <u>22</u> р.

Київ – 2022

Розробник:

Доценко Альона Олександрівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

Доценко Альона Олександрівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від 28 серпня 2021 р. № 1

Голова циклової комісії АД Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

04 вересня 2021 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи ЗГ Зоя ГЕЙХМАН

Заступник директора з навчальної роботи ЯК Яніна КАРЛІНСЬКА

на 20~~22~~20~~23~~ н.р. (Доценко А.О. АД), «31» серпня 20~~22~~ р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н.р. (____), «__» _____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	3/90	
Курс	1	2
Семестр	2	3
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1
Обсяг кредитів/годин	1,5/45	1,5/45
Обсяг годин, в тому числі:	45	45
Аудиторні	20	22
Модульний контроль	4	2
Семестровий контроль	-	-
Самостійна робота	21	21
Форма семестрового контролю	-	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – формування готовності студентів до оволодіння професійними знаннями та навичками соціального педагога та розвиток їх професійно значущих рис, якостей та здібностей.

Завдання курсу:

- формування у студентів умінь наукової організації навчальної діяльності як підґрунтя оволодіння професійною діяльністю;
- ознайомлення студентів із специфікою соціальної роботи з різними категоріями клієнтів;
- формування у студентів уявлень про цілісний образ соціального педагога як людини, що володіє певними характерними духовно-моральними якостями, а також відповідним комплексом знань та умінь.

Дисципліна «Вступ до спеціальності» як обов'язковий компонент освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, фаховими та предметними компетентностями.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-6	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	Модуль 1: 3, 4, 5 Модуль 2: 1, 4, 5
ЗК-10	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми у процесі професійно-педагогічної діяльності; здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 1-5
ЗК-11	Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії, зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом та колегами, володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці	Модуль 1: 1-4 Модуль 2: 1-5
Фахові компетентності		
ФК-13	Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад	Модуль 1: 4 Модуль 2: 1-5
ФК-14	Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи	Модуль 2: 1-5
Предметні компетентності		
	розуміння особливостей студентської діяльності, організації та планування самостійної і навчальної роботи;	Модуль 1: 3,4,5,6,7
	розуміння сутності соціальної педагогіки, її об'єкта і	Модуль 1: 3, 4

	предмета;	Модуль 2: 1-5
	знання основних категорій соціальної педагогіки;	Модуль 2: 2-5
	усвідомлення особливостей соціальної роботи в Україні;	Модуль 1: 4 Модуль 2: 1-5
	здатність аналізувати соціальні явища, процеси, власне місце та роль у суспільному житті країни;	Модуль 2: 1, 3, 5
	вміння виявляти та вивчати соціальні проблеми у суспільстві, групі чи окремих індивідів.	Модуль 1: 3 Модуль 2: 1-5

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних задач і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами (ПРН-1)
- будувати формальну та неформальну комунікацію, змінювати комунікативні стилі в процесі спілкування (ПРН-18)
- знати сутність соціальної педагогіки;
- знати професійну характеристику соціального педагога;
- знати форми організації навчального процесу;
- визначати соціальні проблеми у суспільстві, групі чи окремих індивідів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт			
		Аудиторна:			Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	
1 курс 2 семестр					
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика студента-грінченківця та майбутньої професії					
Тема 1. Мій університет	7	2	2		3
Тема 2. Моя майбутня професія. Сфери діяльності соціального педагога.	5	2			3
Тема 3. Особливості професійної діяльності.	7	2	2		3
Тема 4. Я – студент грінченківець	5	2			3
Тема 5. Як краще організувати навчання	5	2			3
Тема 6. Лідерствослужіння. Організація навчального процесу	5	2			3
Тема 7. На шляху мого саморозвитку і самовдосконалення	7	2	2		3
Модульний контроль	4				
Разом	45	14	6		21
2 курс 3 семестр					
Змістовий модуль 2. Професійне становлення соціального педагога					
Тема 1. Вимоги до особистості соціального педагога	11	4	2		5
Тема 2. Адаптація майбутнього соціального педагога до професійної діяльності	6	2			4
Тема 3. Професійне спілкування соціального педагога	8	2	2		4
Тема 4. Професійна етика та етикет соціального педагога	8	2	2		4
Тема 5. Розвиток професійних здібностей майбутнього соціального педагога	10	4	2		4
Модульний контроль	2				
Разом	45	14	8		21
Усього	90	28	14		42

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика студента-грінченківця та майбутньої професії

Тема 1. Мій університет.

Ідея університету, витоки і шляхи розвитку нашого університету, місія Університету, візія Університету, ключові цінності Університетської спільноти, пріоритети розвитку Університету, Принципи розвитку Університету, гімн Університету. Ім'я Бориса Грінченка — в назві Університету.

Семінарське заняття 1: Мій Університет.

Основні поняття теми: місія Університету, візія Університету, ключові цінності Університетської спільноти, пріоритети розвитку Університету, Принципи розвитку Університету.

Рекомендована література: основна [1; 3; 4;] додаткова [6;7]

Тема 2. Моя майбутня професія. Сфери діяльності соціального педагога.

Виникнення соціальної педагогіки. Категорії соціальної педагогіки. Зв'язок соціальної педагогіки з іншими науками. Сфера освіти. Сфера охорони здоров'я. Сфера соціального захисту населення. Сфера охорони правопорядку. Сфера служб для молоді.

Основні поняття теми: соціальна педагогіка, соціальна робота, діяльність, соціальна сфера, практична діяльність, соціально-педагогічна діяльність, особистість, соціалізація, соціальний педагог, профілактика, складні життєві обставини, сфера освіти, охорони здоров'я, сфера соціального захисту населення, клуби за місцем проживання, центри соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді.

Тема 3. Особливості професійної діяльності.

Посадові обов'язки соціального педагога. Функції соціально-педагогічної діяльності.

Основні поняття теми: складні життєві обставини, соціалізація, особи з інвалідністю, соціальна реабілітація, соціальне виховання, малозабезпечені сім'ї, соціальні служби.

Семінарське заняття 2. Особливості професійної діяльності.

Рекомендована література: основна [1;3;4;5] додаткова [6;7]

Тема 4. Я – студент грінченківець.

Студент, студентство, соціальний статус студента, самооцінка, професійне самовизначення, особливості діяльності студентів, права та обов'язки студентів, студентська академічна група, лідер, об'єкт, суб'єкт навчально-професійної діяльності, мета діяльності.

Основні поняття теми: Студент, студентство, успішна адаптація, діяльність студента, конфлікт у широкому розумінні, конфлікт у вузькому значенні.

Рекомендована література: основна [1;2 3;4;5] додаткова [1;2;8;9]

Тема 5. Як краще організувати навчання

Комунікація, аудіювання, усне та писемне мовлення, ситуація спілкування, монолог, діалог, полілог, виступ, читання (ознайомлювальне, вивчальне, вибіркоче), промова, доповідь, дискусія, диспут, тематичні виписки, тези, конспект, есе, реферат, письмові творчі роботи, список джерел.

Основні поняття теми: комунікація, спілкування, мовлення, діяльність.

Тема 6. Лідерствослужіння

Команда, командна взаємодія, студентська група, підструктури студентської групи, корпоративна культура, проблемна ситуація, групове рішення, проектне завдання, лідер.

Тема 7. На шляху мого саморозвитку і самовдосконалення.

Цілі та їх досягнення. Нові корисні звички – шлях до успіху. Формування професіоналізму. Особистісне та професійне самовизначення.

Основні поняття теми: особистість, індивід, саморозвиток, самовдосконалення, лідерські якості, професійне самовизначення, успішний шлях.

Семінарське заняття 3. На шляху мого саморозвитку і самовдосконалення

Рекомендована література: основна [1;6] додаткова [9;10]

Змістовий модуль 2. Професійне становлення соціального педагога

Тема 1. Вимоги до особистості соціального педагога

Соціальний педагог: сучасні вимоги до підготовки та формування особистості.

Здатності і здібності: структура, зміст.

Зміст соціально-педагогічної компетентності. Професійні якості соціально-педагогічної компетентності соціального педагога: гуманність, громадська відповідальність, соціальна активність, інтелігентність, правдивість, справедливість, порядність, чесність, гідність, працьовитість, самовідданість, інноваційний стиль науково-педагогічного мислення, готовність до створення нових цінностей і прийняття творчих рішень, здатність до міжособового спілкування.

Поняття професійної майстерності. Її компоненти: професійні знання, педагогічна техніка, педагогічні здібності, педагогічна моральність, професійно та індивідуально вагомні якості, зовнішня культура. Етапність формування професійної майстерності Рівні оволодіння професійною майстерністю.

Поняття та критерії професійного мислення.

Поняття та складові професійної культури.

Семінарське заняття 1. Вимоги до особистості соціального педагога

Рекомендована література: основна [1;3;4;5] додаткова [6;7]

Тема 2. Адаптація майбутнього соціального педагога до професійної діяльності

Професійне середовище молодого соціального педагога. Реакція при зустрічі суб'єктів освітнього середовища і молодого соціального педагога. Професійні помилки молодих соціальних педагогів. Готовність соціального педагога до праці.

Професійні ілюзії молодого соціального педагога. Напрями професійного становлення молодого соціального педагога.

Дорожня карта адаптації молодого соціального педагога. Особова картка модного соціального педагога. Професійні заповіді соціального педагога.

Рекомендації щодо проведення заходів та бесід.

Вправи для психологічного фітнесу соціального педагога.

Тема 3. Професійне спілкування соціального педагога

Поняття спілкування. Спілкування з дітьми та дорослими. Види спілкування.

Етапи спілкування. Їх характеристика. 1 етап – моделювання спілкування; 2 – організація безпосереднього спілкування; 3- управління спілкуванням; 4 – аналіз здійснення спілкування; вербальне спілкування, стадія педагогічного спілкування з дітьми: зворотний зв'язок.

Стили спілкування. Спілкування-дистанція. Спілкування-залякування. Спілкування-загравання. Значення власного стилю спілкування.

Техніка спілкування. Поняття техніка мовлення. Показники виразного мовлення: дихання, голос, дикція, інтонація, темп. Їх характеристика. Методики розвитку вмінь і навичок професійного мовлення: формування мовленнєвих умінь і навичок; оволодіння допоміжними засобами мовлення; розвиток навичок, умінь активного слухання. Дихання і голос як елементи соціально-педагогічної техніки. Адаптація і розвиток професійного дихання.

Семінарське заняття 2. Професійне спілкування соціального педагога.

Рекомендована література: основна [1;3;4;5] додаткова [6;7]

Тема 4. Професійна етика та етикет соціального педагога

Поняття та характеристика Професійної етики. Особливості Соціально-педагогічної етики. Принципи, які відображають моральні вимоги, що висуваються до культури відноси. Принцип гуманізму. Принцип доцільності дій. Принцип естетичної привабливості поведінки. Принцип обліку народних звичаїв і традицій. Професійно-етичні категорії: Моральні переконання. Моральна потреба. Чесність. Моральні знання. Об'єктивність. Тактовність. Терплячість. Любов до людей. Самокритичність. Комунікабельність. Оптимізм. Творче мислення.

Етикет працівника соціальної сфери. Зовнішній вигляд.

Семінарське заняття 3. Професійна етика та етикет соціального педагога.

Рекомендована література: основна [1;3;4;5] додаткова [6;7]

Тема 5. Розвиток професійних здібностей майбутнього соціального педагога

Соціально-педагогічне коригування. Алгоритм побудови програми соціально-педагогічного коригування моральних норм поведінки у дітей молодшого шкільного віку. Моделі педагогічного коригування моральних норм поведінки молодших школярів.

Семінарське заняття 4. Розвиток професійних здібностей майбутнього соціального педагога

Рекомендована література: основна [1;3;4;5] додаткова [6;7]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану, встановлені графіком навчального процесу.

Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за 12-бальною шкалою. За кожен вид діяльності, студент може отримати 12 балів.

Змістовий модуль №1.

№ пп	Вид діяльності	Кіл-ть балів
1.	Тест навчальний до теми 3	12
2.	Тест навчальний до теми 4	12
3.	Тест навчальний до теми 5	12
4.	Тест навчальний до теми 7	12
5.	Семінарське заняття 1 (відповідь)	12
6.	Семінарське заняття 2(відповідь)	12
7.	Семінарське заняття 3(відповідь)	12
8.	Модульна контрольна робота №1	12
9.	Модульна контрольна робота №2	12

Змістовий модуль №2.

№ пп	Вид діяльності	Кіл-ть балів
1.	Тест навчальний до теми 9	12
2.	Тест навчальний до теми 11	12
3.	Семінарське заняття 4 (відповідь)	12
4.	Семінарське заняття 5(відповідь)	12
5.	Семінарське заняття 6(відповідь)	12
6.	Семінарське заняття 7(відповідь)	12
7.	Модульна контрольна робота №3	12

6.2. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом модуля після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Бал	Критерії
12	Студент вирішив всі завдання абсолютно вірно і повно дав відповіді на питання як теоретично

	го, так і практичного характеру. Логічно і послідовно аргументував і виклав свою точку зору.
10-11	Студент вирішив завдання з 1 помилкою, відповідь на питання містить повне розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу, допущено 2-3 помилки при вирішенні практичних завдань.
8-9	Студент правильно і повно вирішив більшість, але не всі завдання, відповідь на запитання є не повністю аргументованою; допускає незначні неточності
5-7	Студент правильно вирішив половину завдань; думка викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент правильно вирішив ситуацію, проте не зовсім слушно аргументує її, або враховує не всі, а деякі умови ситуації. Вирішує декілька завдань поверхнево.
3-4	Студент вирішив трохи менше половини завдань; може дати визначення поняття. Відповідь на запитання дає неповно і поверхнево.
1-2	Студент не вирішив більшість завдань або вирішив неправильно; відповіді на питання є неповними; неправильно обґрунтовує своє рішення.

6.3. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану, встановлені графіком навчального процесу.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку після закінчення вивчення навчальної дисципліни.

Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за 12-бальною шкалою.

Шкала відповідності оцінок

Бали	Вимоги до знань, умінь і навичок студентів
12	мають системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення
11	мають гнучкі знання в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовують їх у різних ситуаціях, уміють знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
10	мають повні, глибокі знання, здатні використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
9	добре володіють вивченим матеріалом, застосовують знання в стандартних ситуаціях, уміють аналізувати й систематизувати інформацію, використовують загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
8	застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролюють власну діяльність. Відповіді їх логічні, хоч і мають неточності
7	правильно відтворюють навчальний матеріал, знають основоположні теорії і факти, вміють наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролюють власні навчальні дії
6	виявляють знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповіді їх

	правильні, але недостатньо осмислені. Вміють застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
5	відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
4	з допомогою викладача відтворюють основний навчальний матеріал, можуть повторити за зразком певну операцію, дію
3	відтворюють частину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконують елементарні завдання
2	відтворюють незначну частину навчального матеріалу, мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
1	розрізняють об'єкти вивчення

6.4 Шкала відповідності оцінок

Оцінка за 12-ти бальною шкалою	Рейтингова оцінка	Оцінка за 100 - бальною шкалою
12	A	98-100
11	A	94-97
10	A	93-90
9	B	89-86
8	B	85-82
7	C	81-75
6	D	74-69
5	E	68-65
4	E	64-60
3	FX	59-35
2	F	34-20
1	F	19-1

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100- бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно
B	82-89	Дуже добре
C	75-81	Добре
D	69-74	Задовільно
E	60-68	Достатньо
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

7. Навчально-методична карта дисципліни «Вступ до спеціальності»

Разом: 90 год, з них: лекції –28 год,. семінарські заняття.–
14 год, модульний контроль – 6 год.

I курс 2 семестр: Разом: 45 год, з них: лекції –14 год,. семінарські заняття.–
6 год, модульний контроль – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I.						
Назва модуля	Загальна характеристика студента-грінченківця та майбутньої професії						
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Мій університет	Моя майбутня професія. Сфери діяльності соціального педагога.	Особливості професійної діяльності.	Я – студент грінченківець	. Як краще організувати навчання	Лідерство в організації	На шляху мого саморозвитку і самовдосконалення
Теми семінарських занять	Мій університет		Особливості професійної діяльності.				На шляху мого саморозвитку і самовдосконалення
Види поточною контролю	Модульна контрольна робота 1			Модульна контрольна робота 2			
Підсумковий контроль	Проміжний контроль						

II курс 3 семестр: Разом: 45 год, з них: лекції –14 год, семінарські заняття.–
8 год, модульний контроль – 2 год.

Модулі	Змістовий модуль II.						
Назва модуля	Професійне становлення соціального педагога						
Лекції	1	2	3	4	5	6	7
Теми лекцій	Вимоги до особистості соціального педагога	Вимоги до особистості соціального педагога	Адаптація майбутнього соціального педагога до професійної діяльності	Професійне спілкування соціального педагога	Професійна етика та етикет соціального педагога	Розвиток професійних здібностей майбутнього соціального педагога	Розвиток професійних здібностей майбутнього соціального педагога
Теми семінарських занять	Вимоги до особистості соціального педагога			Професійне спілкування соціального педагога	Професійна етика та етикет соціального педагога	Розвиток професійних здібностей майбутнього соціального педагога	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 3						
Підсумковий контроль	Залік						

8. Рекомендовані джерела

Основні (базові)

1. Гордійчук М. С. Вступ до спеціальності : навч.-метод. посіб. - Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2020. - 135 с.
2. Професійна педагогіка : підручник / О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, А. В.Семенова; за заг. ред. А. В.Семенової. - Одеса : Бондаренко М. О., 2020. - 575 с.
3. Сходинки зростання. Практикум до навч. посіб. «Я — студент» / За заг. ред. Огнев'юка В.О. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 84 с.
4. Я — студент : навч. посіб. / За заг. ред. Огнев'юка В.О. — 10-те вид., зі змінами. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 220 с.

Додаткові

1. Корчак Я. Як любити дитину / Пер. з польськ. О. Замойська. - Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. - 207 с.
2. Корекційна освіта. Вступ до спеціальності : навчальний посібник / О. В. Колишкін. Суми : Університетська книга, 2020. 392 с.
3. Литвинов А. С. Педагогічний провайдинг інновацій в освіті : навч. посіб. – Суми : Університетська книга, 2018. – 265 с.
4. О.Полякова. Важковиховуваність. Сутність, причини, реабілітація. Навчальний посібник. Київ : Університетська книга. 2020. 346 с.
5. Основи соціальної реабілітації: навчально-методичні рекомендації\ За ред. О. Д. Замошкіної ІДГУІзмаїл, 2019. 193 с
6. Соціальна робота [Текст] : словник-довідник / наук. ред. В. М. Піча. 2-е вид., перероб. та доп. Львів : Новий Світ 2000, 2018. 616 с. (Вища освіта в Україні).

Інтернет-джерела

1. Про освіту : Закон України від 5.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Наказ Міністерства соціальної політики України «Питання комплексної реабілітації осіб з інвалідністю» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0401-18#Text>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : веб-сайт. URL: <http://nbuv.gov.ua/> .
4. <https://www.dcz.gov.ua/storinka/profesiyna-orientaciya>
Державна служба зайнятості Професійна орієнтація.